

Výzkumná zpráva Kongresu

Demokratické frakce

PRO ČESKÝ MODEL AMERICKÉHO KONGRESU 2020

Reaganovi demokraté

Vzdor svému názvu je názorový proud Reaganových demokratů jedním z těch starších v rámci Demokratické strany – svůj původ mají z časů občanské války v takzvaných severních demokratech, kteří stáli na straně Severu, i když nebyli odpůrci otroctví. V pozdějších letech hájili zejména daňovou reformu a zájmy imigrantů a chudších vrstev společnosti. Pro své zázemí ve státech jako Tennessee či Kentucky byli známi jako bourbonští demokraté.

O své výsadní postavení uvnitř strany přišli v rámci programu New Deal prezidenta Franklina Delano Roosevelta. Do nejvyšších politických pater se vrátili s příchodem následujícího prezidenta Harryho S. Trumana jako ta část demokratů, která prosazovala velké výdaje na obranu, zadržování komunismu a transatlantické spojenectví s Evropou, což byly vše priority Trumanovy administrativy. Odtud plyne příležitostné označení této frakce za Trumanovy demokraty.

Ve své dnešní podobě se frakce utvořila za vlády Ronalda Reagana. Je centristickým a pravicovým křídlem Demokratické strany, tudíž logicky nachází společnou řeč i se středovějšími frakcemi republikánů. Význam frakce v rámci Demokratické strany vzrostl po vítězství republikána George H. W. Bushe v prezidentských volbách 1988 a vyvrcholil vítězstvím Billa Clintona ve volbách o čtyři roky později. Clinton ve svém prezidentství zastával politiku tzv. třetí cesty. To znamená, že ve svém programu kombinoval levicové prvky s centristickými a pravicovými. Třetí cesta byla u voličů zjevně úspěšná: Když Clinton opouštěl Oválnou pracovnu, navzdory jeho impeachmentu jich s ním souhlasilo 66 procent. To je zatím největší číslo od konce druhé světové války. Členkou této frakce byla za svého působení v Kongresu i Hillary Clintonová, ta se nicméně v demokratických prezidentských primárnkách a prezidentských volbách 2016 nakonec profilovala levicověji.

Těžištěm podpory Reaganových demokratů jsou zejména bohatší a technologicky vyspělé regiony západního pobřeží, kde představují politickou reprezentaci střední a vyšší třídy. Podobnou roli hrají i v některých státech Nové Anglie (např. v New Yorku či Connecticutu). V rámci strany pak představují křídlo, které se celkově opírá zejména o podnikatele a střední třídu, čímž tlumí různé radikální myšlenky hlavního proudu strany. Na půdě Kongresu jsou sdruženi v organizaci New Democrat Coalition.

Zahraniční politika

V zahraniční politice se noví demokraté do značné míry drží idealistických hledisek šíření demokracie a lidských práv ve světě třeba i silou. Vychází přitom z postojů, které v průběhu první světové války a po jejím skončení definoval prezident Woodrow Wilson (tzv. wilsonovská tradice zahraniční politiky). Dle Wilsona měly USA vstupovat do války proto, aby učinily svět bezpečnějším a demokratičtějším místem k žití, neboť podle něj spolu demokratické státy neválčí (tzv. teorie demokratického míru). Noví demokraté silně věří v demokracii a nutnost jejího mezinárodního šíření, neboť pouze mezi fungujícími demokratickými státy může fungovat mírová spolupráce a nehrozí vypuknutí války. Noví demokraté byli iniciátory amerického angažmá v Jugoslávii, podporovali války v Afghánistánu a Iráku a dodnes jsou stoupenci boje proti terorismu v rozumném rozsahu. Ze všech demokratických frakcí jsou jednoznačně největšími zastánci silné armády a ozbrojených sil.

Hospodářská politika

V oblasti hospodářské politiky frakce Nových demokratů zastává pravicovější postoje. Základem hospodářské politiky je pro ně fiskální odpovědnost. Ta spočívá ve snaze o vyrovnané rozpočty, v kontrole vládních výdajů a malém státu. S tím souvisí omezování vládních zásahů do ekonomiky, protože ty podle názoru nových demokratů hospodářství spíše škodí. Proto kladou noví demokraté důraz na systém pravidel, která regulují vládu v její snaze provádět jednorázové zásahy do ekonomiky. Rovněž panuje i shoda na deregulaci a omezování či přímo rušení státní podpory hospodářských odvětví (telekomunikace, doprava, zemědělství, automobilový průmysl). To souvisí jednak se spíše mikroekonomickým pohledem na hospodaření státu, ale rovněž i s výraznou skepsí ohledně vládních stimulací ekonomiky a některých sociálních politik.

Vzhledem k výše zmíněnému důrazu na privátní sféru prosazují noví demokraté v obecné rovině snižování daní a podporu podnikání pomocí snižování administrativních bariér. To je typickým rysem tzv. ekonomie strany nabídky (*supply side economics*). Důležité jsou podle nových demokratů i výzkum, vývoj a inovace.

Sociální politika

Ačkoliv je mezi některými zástupci nových demokratů zastoupen i názor, že existence určitých ochranných sítí pro omezování dopadů ekonomických cyklů je nutná, zároveň dodávají, že přílišný rozsah této pomoci naopak odrazuje nezaměstnané od začleňování do pracovního procesu. Z podobných důvodů se staví spíše negativně i vůči minimální mzdě.

Kvůli těmto svým ekonomickým názorům jsou někdy centrističtí demokraté svými levicověji zaměřenými kolegy a komentátory kritizováni. Podle těchto kritiků jsou jejich postoje zradou levicových hodnot a proklamované centristické názory ve skutečnosti pravicové.

Přesto si se zbytkem Demokratické strany v sociálních otázkách zachovávají určitý konsenzus a nejsou proti němu v opozici, tak jako v hospodářské oblasti – jsou tedy stoupenci sociálního a zdravotního zabezpečení. V těchto oblastech se nebrání ani zapojení soukromého sektoru, stejně jako ve školství. Důležitá je pro nové demokraty podpora pracujících rodičů a zajištění možností skloubení pracovního a rodinného života.

Domácí politika

V oblasti domácí politiky mají noví demokraté názory, které se dají označit jako libertariánské. Jsou přesvědčeni o nutnosti prosazování občanských svobod, lidských práv a rovných příležitostí. Nezpochybňují ale ani význam osobní odpovědnosti jednotlivců za jejich činy. Jsou zastánci decentralizace a delegace vládních pravomocí na nejnižší možnou úroveň a vytváření způsobů, kterými se občané mohou zapojit do politického života. Nebrání se ani partnerství veřejného a soukromého sektoru a důležitá je pro ně i ochrana životního prostředí. V oblasti imigrace jsou pro benevolentnější přístup, především ale z důvodu přilákání kvalifikovaných pracovníků.

Stará levice

Idea progresivismu pramení z období přelomu 19. a 20. století, kdy po éře rychlé modernizace země vzniklo hnutí požadující lepší pracovní podmínky dělníků, boj proti korupci a pokusům o manipulování voleb a také stálou sociální, politickou a ekonomickou reformu vedenou státem. V této době byli hlavními podporovateli progresivismu v Demokratické straně Robert La Follete a prezident Woodrow Wilson. Během první poloviny 20. století se progresivisté postupně stali frakcí spojenou s obhajobou zájmů dělníků a silnou vazbou na odbory, které výrazně finančně podporovaly kandidáty progresivistů. Podporovali rozsáhlou federální vládu, jejímž smyslem mělo být zajišťování materiálního blahobytu obyvatel USA. Kromě toho se zasazovali o ochranu přírody a vytváření národních parků a rezervací.

Současní příslušníci staré levice získali svůj nynější vliv až za doby Bushovy administrativy, kdy se s jasně kritickým postojem proti válce v Iráku vyhranili proti republikánům i hlavnímu proudu demokratů. Současná kongresová organizace sdružující progresivisty se nazývá *Congressional Progressive Caucus*. Frakce jako taková je v ideologickém spektru označována jako druhá nejvíce levicová hned po Nové levici, v Evropě by představovala tradiční sociální demokraty. Opírá se o čtyři hodnotové principy, vtělené do prohlášení The Progressive Promise: sociální spravedlnost a jistoty pro všechny; ochrana občanských práv a svobod; budování globálního míru a bezpečnosti; ochrana životního prostředí a energetická bezpečnost.

Zahraniční politika

V zahraniční politice je staré levici podobně jako dalším dvěma demokratickým frakcím nejbližší její wilsonovská tradice. Také totiž zastávají názor, že by měly být ve světě prosazovány univerzální hodnoty demokracie a lidských práv. Podobně jako liberálové ale odmítají jejich šíření prostřednictvím síly a vojenských intervencí. Podporují totiž všechny možné formy spolupráce a partnerství mezi zeměmi, včetně spolupráce USA se zahraničními spojenci. Příkladují velký význam mezinárodním organizacím, zejména OSN, kloní se ke snaze o šíření demokracie touto cestou. Tato frakce se také jednoznačně staví za snížení počtu jaderných zbraní a zbraní hromadného ničení. Kromě toho kladou členové staré tradiční levice důraz na pomoc rozvojovým zemím a s tím související boj proti hladu, nedostatku pitné vody, nemocem a podobně.

Hospodářská politika

V hospodářské oblasti se stará levice ztotožňuje s keynesiánskou ekonomikou. Její příznivci nesdílejí víru ve schopnost ekonomiky stabilizovat se samostatně bez zásahů státu. Argumentují empiricky zjištěnými obdobími, kdy dochází k odchylkám od potenciálního HDP a dlouhodobé nedobrovolné nezaměstnanosti.

Z těchto důvodů prosazují vládní intervence na trzích a provádění aktivní fiskální politiky, převážně ve formě stimulačních opatření k podpoře poptávky, například formou státních investic či sociálního systému. Díky multiplikačnímu efektu se podle nich vynaložené vládní výdaje po určitém období projeví zvýšenou ekonomickou aktivitou, tvorbou nových pracovních míst a výslednou stabilizací ekonomiky.

Tato stimulační opatření nejčastěji zahrnují vládní investice do infrastruktury (letišť, přehrady, dopravní stavby). Tyto aktivity mají vést zejména k snížení nezaměstnanosti, které je pro keynesiánce cílem hospodářské politiky. I keynesiánci ovšem připouští, že vládní investice do jisté míry vytlačují ty soukromé. Politiky tohoto typu byly ve větší či menší míře prováděny i při překonávání následků poslední finanční a hospodářské krize roku 2008 (*Great Recession*). Právě díky nim se podle jejich zastánců podařilo zabránit opakování světové hospodářské krize 30. let. Právě ta znamenala první velké uplatnění keynesiánské politiky v programu New Deal F. D. Roosevelta. Daňový systém by měl být podle staré levice založen na progresivním zdanění, neboť při větším majetku dochází i k většímu využívání služeb státu. Zvyšování mezd a zlepšení sociálních podmínek vede k vyšší pracovní produktivitě (viz teorie efektivních mezd). Stará levice je skeptičtí vůči globalizaci a přesouvání pracovních míst ze Spojených států do zahraničí, které s sebou přináší úpadek tradičního voličského jádra, odborově organizovaných průmyslových dělníků. Především jako reakci na *Great Recession* prosazují větší regulaci finančních institucí a bank.

Sociální politika

Mezi priority staré levice v oblasti sociální politiky patří tradiční levicová témata jako odstraňování chudoby, příjmová rovnost, životní úroveň pracujících či dostupnost lékařské péče. Jsou zastánci rozsáhlého sociálního zabezpečení, které má zajistit sociální spravedlnost a určité jistoty pro všechny. Zdůrazňují důležitost společenské odpovědnosti korporací a zvyšování minimální mzdy. Podporují dostupné bydlení, vzdělání a rozšiřování infrastruktury, stejně jako sdružování zaměstnanců v odborech a obecně vytváření a činnost občanských organizací.

Domácí politika

V oblasti domácí politiky si je stará levice blízká s liberály, zároveň však mnohdy zastává radikálnější postoje. Usilují o rovnost a odstranění všech forem diskriminace, ať už z důvodu pohlaví, rasy, etnika, nebo sexuální orientace. Další prioritou je výše zmíněná ochrana občanských svobod a lidských práv. Samozřejmostí je pro starou levici ochrana životního prostředí a boj proti globálnímu oteplování, například prostřednictvím pobídek pro investice do obnovitelných zdrojů energie, výstavbou energeticky šetrných budov a podporou veřejné a alternativní dopravy. Zároveň požadují zavedení ekologických daní pro znečišťovatele životního prostředí. Zabývají se i kritikou přehnaných vládních a policejních pravomocí, volají po větší ochraně soukromí a podobě jako liberálové i po revizi *Patriot Act*.

Nová levice

Nová levice je označení pro dnes silně rozrůzněný – hlavně co do míry radikality - politický proud, který namísto klasických převážně ekonomických témat „staré“ levice klade důraz na feminismus, hnutí LGBT, postavení menšin a imigrantů, etické zacházení se zvířaty či ochranu životního prostředí. Její kořeny se ztotožňují s levicovými mysliteli, kteří kritizovali klasický marxismus pro jeho údajně příliš úzký záběr. Klasickou „starou“ levici, progresivistickou (sociálně-demokratickou) či liberální, kritizují za její kolaborování se systémem, víru v pokrok a důraz na třídní otázky. Sdílí s ní ale názor na zhoubný vliv nadnárodních korporací a o nutnosti podílu zaměstnanců na řízení podniků

Za prvotního inspirátora se někdy považuje italský marxista Antonio Gramsci (1891–1937), který odmítl Marxovu tezi, že společnost formují materiální aspekty (vlastnictví výrobních prostředků) a kultura (tedy umění, filozofie, ideologie, náboženství) tvoří jejich pouhou nadstavbu. Gramsci naopak věřil, že vládnoucí vrstvy udržují svoji hegemonii díky tomu, že vnucují proletariátu své normy a hodnoty.

V druhé polovině 60. let otráasaly Západem i Východem rozsáhlé společenské změny, které se na Západě projevíly mj. studentskými bouřemi na univerzitách. Zatímco vzbouřené německé studenty fascinoval Marcuseho Jednorozměrný člověk, ti američtí se obraceli spíše ke starším myslitelům, jako k Jean Jacquesovi Rousseauovi nebo k americkým transcendentalistům. Spojoval je ale odpor k údajně zkorumpovanému systému; přebírali vedení univerzit a rušili podle nich restriktivní systém známkování, také zakládali komuny a protestovali proti válce ve Vietnamu, byli činní v pacifistickém hnutí a prosazovali jednostranné jaderné odzbrojení a měli výrazný podíl na americkém hnutí za občanská práva. Někteří z nich později obdivovali Mao Ce-tunga, Ho Či Mina nebo Che Guevaru.

Počínaje rokem 1968 se začalo hnutí štěpit, když jeho myšlenky pronikly do Demokratické strany (významní demokrati Robert Kennedy a George McGovern odsuzovali válku ve Vietnamu, která začala během vlády demokrata Lyndona B. Johnsona). Většina vzbouřenců se s ní začala ztotožňovat a osvojila si standardní demokratické praktiky, zatímco radikální menšina nadále protestovala a uchýlovala se i k násilným akcím. Dnes patří antirasismus, feminismus a environmentalismus k poměrně běžné výbavě sociálnědemokratických a zelených stran po celém světě – včetně amerických demokratů. V praxi se tyto hodnoty projevují například liberalizací potratů, uzákoněním homosexuálních svazků nebo afirmativní akcí.

V současnosti představuje Nová levice patrně nejhlasitější a nejvlivnější frakci Demokratické strany, která svou vervou zároveň tlačí zbytek strany od politického středu směrem doleva. Nová levice především usiluje o zachování a rozšíření předešlých úspěchů dosažených na poli kulturních a společenských válek a jejich obranu před jimi vnímanou hrozbou konzervativního Nejvyššího soudu a pravicových Republikánů. Nová levice zároveň ve světle tragických událostí první poloviny roku 2020 stojí v čele těch, kteří akcentují nutnost razantněji se vyrovnat s historickými nespravedlnostmi v americké společnosti a agresivně prosazuje razantní kroky na jejich narovnání. Vedle ekonomických témat tak v souladu se svou tradicí zdůrazňuje témata společenská a kulturní, která považuje za minimálně rovnocenné.

Sociální liberálové

Proud sociálních liberálů, nazývaných též moderními liberály, se začal formovat v první třetině 20. století v souvislosti s pochybami o samoregulaci trhu a stále výraznějším rozevíráním nůžek mezi chudými a bohatými. Rekonstrukce zkosnatělého učení klasického liberalismu, o kterou se již na přelomu století zasadil například John Dewey, spočívala pak především ve smíření se státem, kterému sociální liberálové přisuzují roli garanta lidské svobody.

Klasický liberalismus za nejvyšší hodnotu lidského života považoval svobodu jedince a jeho individualitu. Stát se měl podle nich omezit a plnit pouze funkce zachování vnitřního řádu společnosti a ochrany svobody a majetku občanů. Sociální liberálové sdílí tuto filozofii pouze částečně. Zatímco svoboda v klasickém liberalismu znamená především redukci státních zásahů do života občanů, v pojetí sociálního liberalismu ztělesňuje možnosti osobního rozvoje a seberealizace. Jinými slovy, sociální liberálové považují za jedno ze základních lidských práv také právo na sociální spravedlnost, která však podle nich nemůže nikdy existovat v situaci, kdy bude stát zcela pasivní. Státní aparát tak neodmítají s razancí vlastní svým ideologickým protějškům, libertariánům, ba naopak vyzdvihují jeho význam při ochraně lidských svobod a vytváření rovných podmínek pro všechny občany.

Příslušníci frakce sociálních liberálů věří, že lidské svobody se mohou plně rozvinout pouze tehdy, dokáže-li stát uchránit své obyvatele před nerovností, chudobou, nezaměstnaností či deficitem kvalitní lékařské péče a vzdělání. Vláda v sociálně liberálním pojetí sice zasahuje pouze, je-li to nutné, zároveň má však jistou zodpovědnost, podporuje školství a veřejné služby a občanům zajišťuje přístup k rovnocenným ekonomickým příležitostem.

V historii amerického sociálního liberalismu hrála ústřední roli ekonomická teorie Johna M. Keynese, který v reakci na hospodářskou krizi 30. let odmítl myšlenku neviditelné ruky trhu a začal prosazovat státní ekonomické intervence. Američtí liberálové obhajují dnes na půdě Kongresu progresivní zdanění, posílení pozice etnických menšin ve společnosti, právo žen na umělou interrupci, omezení vojenských zásahů či práva a svobody homosexuálů. Obecně se jedná v rámci Demokratické strany o poměrně umírněnou frakci, ačkoli poměrně heterogenní. V otázkách ekonomických se nacházejí zhruba mezi Reaganovými demokraty a starou levicí, v otázkách společenských jsou spolehlivě progresivní. Naproti tomu v otázkách zahraniční politiky mohou nalézt společný průsečík s Reaganovými demokraty i starou levicí, budou k nim nicméně postupovat opatrně a zdrženlivě.

10